СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Николай Атанасов Марин,
преподавател в Югозападния университет „Неофит Рилски“ – Благоевград
относно присъждане на образователната и научна степен „доктор”
в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6. Право,
докторска програма „Международно право и международни отношения“
на Андон Георгиев Ташуков

Тема на дисертационния труд: „Взаимоотношението между правото на Европейския съюз и конституциите на държавите членки“

Научен ръководител: Проф. д-р Жасмин Попова

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със заповед РД-09-55/16.06.2020 г. на Директора на Института за държавата и правото съм определен за член на научното жури в процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по „Международно право и международни отношения“, професионално направление 3.6. Право от Андон Георгиев Ташуков.

През м. януари 2016 г. Андон Ташуков е зачислен за докторант в задочна форма на обучение по докторска програма “Международно право и международни отношения“ в Института за държавата и правото при Българската академия на науките. След изпълнение на индивидуалния учебен план докторант Ташуков е отчислен с право на защита, считано от 01.01.2020 г. Към документацията на процедурата са приложени протоколи за положените изпити от Андон Ташуков. Наред с това кандидатът е приложил списък с публикации на научните трудове както във връзка с дисертационното изследване, така и други статии, които извън обхвата на разработения труд. Прави впечатление солидната автобиография на г-н Ташуков, който е един от

водещите експерти в Дирекция "Защита на финансовите интереси на Европейския съюз" в Министерство на вътрешните работи. Завършил е спец. Право – ОКС магистър в Университета за национално и световно стопанство през 2012 г., след което магистърска степен по Право на ЕС от Софийския университет "Св. Климент Охридски" . Докторант Ташуков е участвал като експерт в редица работни по линия на превенция и противодействие на измамите с европейски средства на ЕС. Дисертационният труд на тема: „Взаимоотношението между правото на Европейския съюз и конституциите на държавите членки" е разработен под научното ръководство първоначално на доц. д-р Александър Корнезов, а впоследствие под ръководството на проф. д-р Жасмин Попова.

Видно от представените документи, докторантът е изпълнил успешно всички дейности, заложени в индивидуалния му учебен план за работа.

2. Актуалност и значимост на изследването

Дисертационният труд е посветен на една особено актуална и комплексна проблематика, каквато е взаимоотношението между правото на Европейския съюз и конституциите на държавите членки. Въпреки, че този въпрос е представлявал интерес за редица изследователи и са разглеждани определени аспекти на взаимодействието между правото на ЕС и конституционното право не е налице систематизирано изследване, което пространно и задълбочено да представя принципите и характерните особености на взаимоотношението.

Сред приносните моменти на дисертационния труд се открояват проверката за съответствие на нормите на Конституцията с правото на ЕС, отправянето на преюдициално запитване от българския Конституционен съд до Съда на ЕС, взаимоотношението между върховенството на Конституциите и върховенството на правото на ЕС, същността на конституционната идентичност в светлината на правото на ЕС. Авторът и неговите научни ръководители трябва да бъдат поздравени за това, че се разглеждат и изследват сложни въпроси, свързани с конфликтните взаимоотношения между правото на ЕС и

конституциите на държавите членки. По-конкретно, в разработката на г-н Андон Ташуков внимание привлича контролът от страна на Съда на ЕС за излизане извън пределите на компетентност (ultra vires) спрямо конституциите на държавите членки, а също така и проверката за съвместимост с националната конституция (national constitutional review).

При разработване на дисертационния труд са използвани множество методи на изследване, а именно: юридически, сравнителноправен, метод на тълкуване на правото, исторически и др.

3. Оценка на съдържанието и приносите на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационното изследване се състои от увод, три глави с раздели, точки и подточки, заключение, библиографска справка и списък с публикации, в общ обем от 295 страници.

Първа глава е озаглавена **„Конституционни взаимоотношения между правото на Европейския съюз и националното право”** и има въвеждащ характер за изследваната проблематика. В тази връзка са анализирани основите на взаимоотношението между правото на Европейския съюз и конституциите на държавите членки. Авторът прави сполучлив преглед на българската правна доктрина, като представя най-авторитетните научни гледища относно същността на националните конституции. Непосредствено след това са представени разпоредбите на националните конституции на държавите членки на ЕС, като е направен следният извод на с.27 от дисертацията, че „разгледаните определения показват, че всяка конституция е уникална, тъй като отразява националните конституционните, културните, езиковите, териториалните и други особености на съответната държава членка“. След това последователно се разглежда ролята на съвременния европейски конституционализъм и неговата връзка с националните конституции. В изследването намира място и важният въпрос за проверката за съответствие на конституционните норми с правото на Европейския съюз. Приносен характер

има конституционният диалог, като се разглеждат примерите на конституционно равнище, установяващи възможностите за членство в ЕС.

На следващо място, докторантът се концентрира върху интересния въпрос от научна и практическа гледна точка, какъвто са преюдициалните запитвания относно тълкуване на правото на Европейския съюз от конституционните съдилища на страните членки. В хронологически план е посочено, че първият конституционен съд, който е отправил преюдиациално запитване до Съда на ЕС е белгийският конституционен съд - Cour d`arbitrage, понастоящем Cour Constitutionnelle. В заключителната част на глава първа се засяга въпросът за възможностите за отправяне на преюдициално запитване от българския конституционен съд до Съда на ЕС. Независимо, че към момента няма отправено преюдициално запитване от българския конституционен съд до Съда на ЕС, заслужава да бъде споделено твърдението на автора, че е въпрос на време, за да се осъществи тази дейност.

Във втора глава акцент се поставя върху **„Особеностите на действието на националните конституции в контекста на правото на Европейския съюз“.** Същността на тези въпроси заема централно място в дисертационния труд, като се прави анализ на принципите, определящи действието на правото на ЕС във връзка с националните конституции. Подробно са разглеждат проявленията на принципите на „непосредствена приложимост през призмата на сравнителноправен преглед между непосредствената приложимост или прякото действие на на конституциите и непосредствената приложимост на правото на ЕС. Авторът е успял да представи ясно сравнението между принципа на непосредствена приложимост на конституциите и правото на ЕС, като за тази цел е систематизирал таблица на с.94 и следващите с позоваване на текстове от конституциите на България, Германия, Литва от една страна, а от друга страна е представил първичното право на ЕС и се е позовал на юриспруденцията на Съда на ЕС. В дисертацията се авторът правилно е насочил научните си търсения и чрез интерпретация на върховенството на националните конституции и на правото на ЕС, като са разгледани и по-

важните решения от практиката на Съда на ЕС. На с. 113 от изследването се прави заключението, че двата принципа могат да съществуват едновременно и се прави предложение, което има основания за изрична разпоредба на върховенството на правото на ЕС, като се навежда аргумент от уредбата на Конституцията за Европа от 2004 г. По отношение на конституционната толерантност авторът заявява на с. 143-144, че изрични разпоредби на Конституцията на Република България са свидетелство за отвореността ѝ към международното право и правото на ЕС. Става дума за разпоредбите на чл. 4 ал. 3, чл. 5 ал. 4 и чл. 85 ал. 1 т. 9 от Конституцията на Република България. По отношение на тази част от дисертацията имам препоръки към автора да разшири анализа на Решение № 7 от 17 април 2018 г. на българския конституционен съд, като изрично се направи уговорката, че предмет на тълкуване на горепосоченото решение от Конституционния съд са смесените търговски споразумения, сключени съвместно от ЕС и държавите членки с трета страна, каквото е Всеобхватното икономическо търговско споразумение с Канада, по-известно като CETA. В тази връзка заслужава да се анализира и становището до Конституционния съд по същото дело от Българската асоциация за европейско право, чийто автор е научният ръководител на докторанта проф. д-р Жасмин Попова.

Трета глава е посветена на „Проблеми на взаимоотношенията между правото на Европейския съюз и конституциите на държавите членки“.

На първо място се разглеждат конфликтните взаимоотношения между от гледна точка на доктрината за излизане извън пределите на комптентност (ultra vires) и доктрината за проверка на съвместимост с националната конституция. В тази връзка се извеждат изводи от практиката на Федералния Конституционен съд на Германия по к. д. 2735/14 относно контрола за идентичност и известното решение за одобряване на Договора за Европейския съюз от 1992 г. В дисертационния труд на с. 198 са изведени и трите вида контрол в отношенията между правото на ЕС и националните конституции (контрол за спазване на конституционната идентичност, ultra vires контрол и

проверка за съвместимост на правото на ЕС-national constitutional review). Направен е преглед на по-важната юриспруденция на конституционните съдилища и Съда на ЕС. В заключителната част на трета глава се разглежда и присъединяване на ЕС към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ) в светлината на чл. 6 пар. 2 ДЕС, като са разгледани и изводите от Становище 2/13 на Съда на ЕС.

В **заключението** са обобщени изводите от дисертационното изследване и са направени препоръки de lege ferenda за обособяване на конституционно равнище на тематична глава, озаглавена „Европейски съюз“, и за въвеждане на общ подход относно понятието „предоставяне на компетентност“.

4. Оценка на публикациите на докторанта

Докторантът е представил общо 12 научни публикации, от които 6 са свързани с проблематиката на дисертационния труд, а другите 6 са извън предмета на дисертацията. В посочените публикации докторантът изследва различни аспекти на правото на ЕС и конституционното право.

5. Автореферат

Представеният автореферат към дисертационния труд е съобразен с нормативните изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за прилагане на ЗРАСРБ. Същият е в обем от 34 страници и съдържа три глави, в които в резюмиран вид са изложени актуалността на темата, предмета, обекта, методологията, целите, задачите, научната новост и практическата значимост на изследването, основното съдържание и приносите на дисертацията според автора, както и списък на публикациите по темата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд съдържа достатъчно научни, научно-приложни и практически резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния

състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и звания и за заемане на академични длъжности в Института за държавата и правото при БАН.

Видно от дисертационния труд и публикационната активност докторант Андон Георгиев Ташуков е придобил задълбочени теоретични познания в областта на докторската програма по Международно право и международни отношения, както и способност за провеждане на самостоятелни научни изследвания и обосноваване на оригинални научни идеи.

Въз основа на изложеното давам своята **положителна оценка** на дисертационния трудна тема: „Взаимоотношението между правото на Европейския съюз и конституциите на държавите членки“ като ***предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Андон Георгиев Ташуков,*** в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право, докторска програма „Международно право и международни отношения“.

13.08.2020 г. **Изготвил становището**:

(Доц. д-р Николай Марин)